

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 168/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Milanom Fulcom, advokátom, Živnostenská 2, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 58/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 58/2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.
4. Náhradu trov konania sťažovateľovi **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 168/2023-16 zo 16. marca 2023 ústavný súd prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáhal vyslovenie porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského

súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 58/2020; v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

2. Z ústavnej sťažnosti a na ňu sa vzťahujúceho spisového materiálu vrátane zadováženia si ostatného rozsudku krajského súdu, ako aj zo súvisiacej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca vedie od roku 2001 proti pôvodne žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (resp. obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]), ktorej bola okresným súdom uložená povinnosť uverejniť ospravedlnenie a zaplatiť sťažovateľovi nemajetkovú ujmu) konanie o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy). Konanie je vedené pod sp. zn. 27 C 31/2001 a postupne v ňom bolo vydaných viacero rozhodnutí - Okresný súd Bratislava III rozhodol vo veci prvýkrát 2. apríla 2008 rozsudkom č. k. 27C 31/2001-127, v znení opravných uznesení č. k. 27 C 31/2001-180 z 19. septembra 2008 a č. k. 27C 31/2001-198 z 8. januára 2009 čiastočným vyhovením žalobe, čo sa týka ospravedlnenia sa sťažovateľovi, a priznal mu náhradu nemajetkovej ujmy 500 000 Sk. Priznal mu aj náhradu trov konania 109 497 Sk. Na odvolanie žalovanej krajský súd v poradí prvým rozsudkom č. k. 14Co/56/2009-216 z 8. októbra 2010 v spojení s opravným uznesením č. k. 14 Co 56/2009-251 z 15. marca 2011 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach zmenil a žalobu zamietol. Na základe dovolania žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 2 Cdo 71/2011 z 30. júna 2011 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 14 Co/374/2011-279 z 12. júna 2014 znova rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu v napadnutých častiach zamietol a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy prvostupňového a odvolacieho konania vo výške 976,57 eur. Aj tento v poradí druhý rozsudok krajského súdu bol najvyšším súdom zrušený, a to uznesením č. k. 2 Cdo 217/2013 z 12. apríla 2014. Po vrátení veci na ďalšie konanie krajský súd vydal vo veci v poradí tretí rozsudok a rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o povinnosti spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] uverejniť ospravedlnenie potvrdil a v časti o povinnosti žalovaného zaplatiť sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy 500 000 Sk (16 596,96 eur) opätovne zmenil a žalobu v tejto časti zamietol. Na dovolanie sťažovateľa najvyšší súd v poradí tretím uznesením č. k. 2 Cdo 313/2015 z 30. júna 2016 zrušil rozsudok krajského súdu v napadnutej časti nepriznania náhrady nemajetkovej ujmy a znova mu vrátil vec na ďalšie konanie so záverom, že aj keď odvolací súd správne konštatoval, že sťažovateľ svoju žalobu podal na súde až po uplynutí premlčacej doby, nedostatočne sa zaoberal jeho námietkou týkajúcou sa rozporu vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Na to krajský súd uznesením č. k. 14 Co 418/2016 z 28. novembra 2017 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd naposledy vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 15 C 13/2018-452 z 9. novembra 2018, ktorým zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť sťažovateľovi nemajetkovú ujmu vo výške 16 596,96 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na základe podaného odvolania žalovaného bol súdny spis 24. apríla 2020 predložený krajskému súdu, ktorý vedie odvolacie konanie pod sp. zn. 14Co 58/2020 a 28. marca 2023 v ňom rozhodol zmeňujúcim rozsudkom č. k. 14 Co 58/2020-527 tak, že žalobu

v časti priznania nemajetkovej ujmy zamietol a rozhodol, že žiadna zo sporových strán nemá nárok na náhradu celého konania.

2.1. Postup krajského súdu v odvolacom konaní bol už aj trikrát predmetom konania pred ústavným súdom, ktorý nálezom č. k. IV. ÚS 136/2013-30 zo 6. júna 2013 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 374/2011 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 Co 56/2009), sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie v sume 2 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom. Druhá ústavná sťažnosť sťažovateľa na postup krajského súdu v odvolacom konaní sp. zn. 14 Co 418/2016 bola uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 51/2018-17 z 18. januára 2018 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

II.

Argumentácia sťažovateľa a jeho sťažnostný návrh

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že od predloženia súdneho spisu krajskému súdu 24. apríla 2020 (konanie vedené pod sp. zn. 14 Co 58/2020, pozn.) uplynulo obdobie viac ako 2 roky a krajský súd vo veci neurobil žiadny úkon a je nečinný. Podľa sťažovateľa postup krajského súdu spočívajúci v nečinnosti a nesprávnej a neefektívnej činnosti rozhodujúcim spôsobom prispel k tomu, že z celkovej dĺžky súdneho sporu (21 rokov) predstavuje odvolacie konanie celkom 11 rokov.

4. Zo svojich tvrdení potom sťažovateľ vyvodzuje, že boli porušené jeho základné práva uvedené v bode 1 odôvodnenia tohto nálezu. Sťažovateľ súčasne navrhol, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Krajský súd vo svojom vyjadrení k obsahu ústavnej sťažnosti č. k. 1Sprv/58/2023 z 2. februára 2023 skonštatoval, že súdny spis mu bol predložený na rozhodnutie o odvolaní 6. mája 2020. Vec bola novej sudkyňi spravodajkyňi pridelená spolu s ostatnými nerozhodnutými spismi 3. júna 2022 po tom, čo bola preložená na krajský súd a bola zadelená podľa Dodatku k Rozvrhu práce krajského súdu na rok 2022 do senátu 14Co. Dôvodom, pre ktorý senát 14Co nevybavil predmetnú vec neodkladne po jej predložení na rozhodnutie o podanom odvolaní, bolo to, že v čase predloženia veci odvolaciemu súdu bolo v senáte 14Co spolu viac ako 500 skôr predložených nerozhodnutých vecí.

5.1. K veci sa vyjadrila aj súčasná sudkyňa spravodajkyňa, ktorá uviedla, že postupne vybavuje veci podľa poradia (pridelených jej bolo 100 nerozhodnutých spisov, pozn.), pričom najprv vybavila veci predložené odvolaciemu súdu v roku 2019 a pracovnoprávne spory predložené v roku 2020. Senát odvolacieho súdu neurobil žiadne úkony vo vzťahu k sporovým stranám, pretože to vzhľadom na obsah spisu nebolo potrebné, okrem rozhodnutia veci, k čomu zatiaľ

nedošlo, (predpoklad rozhodnutia vo veci samej je v mesiaci marec 2023, pozn.). Senát odvolacieho súdu sa snaží zabezpečiť taký procesný postup v súdnych konaniach, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorej sa strany obrátili na súd, ale nemožno uprednostniť vec sťažovateľa na úkor strán v sporoch, ktoré boli predložené na rozhodnutie odvolaciemu súdu oveľa skôr.

5.2. Predseda krajského súdu sa stotožnil so stanoviskom zákonnej sudkyne a zdôraznil, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu veci, sú výlučne objektívnej povahy, na čo by mal ústavný súd pri rozhodovaní o predloženej ústavnej sťažnosti prihliadnuť.

5.3. Krajský súd doplnil svoje vyjadrenie písomným podaním z 30. marca 2023, v ktorom sa pridržiava svojho pôvodného stanoviska k obsahu ústavnej sťažnosti a zároveň dodal, že vo veci sťažovateľa bolo rozhodnuté rozsudkom vyhláseným 28. marca 2023.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ v lehote určenej ústavným súdom repliku nepredložil (výzva doručená právnomu zástupcovi 4. apríla 2023, pozn.), čím nevyužil možnosť priamo ponúknuť týmto procesným inštitútom, ktorý má smerovať k posilneniu prejednacieho princípu v konaní pred ústavným súdom.

III.3. K ústnemu pojednávaniu:

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Frydlender proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku zo 16. 12. 2003, č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Z hľadiska povahy veci ústavný súd už rezultoval (nálezom vo veci sp. zn. IV. ÚS 136/2013), že napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo zložitá, keďže predmet sporu tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku napadnutého konania.

11. Ústavný súd primárne zdôrazňuje, že konanie súdu druhej inštancie je v rámci civilného sporového procesu koncipované spôsobom, keď odvolací súd môže a nemusí vo veci nariadiť odvolacie pojednávanie, čím zákonodarca sledoval práve rýchlosť, efektívnosť a hospodárnosť odvolacieho konania, a teda ak odvolací senát rozhoduje o odvolaní bez nariadenia pojednávania, nemožno iba z tohto dôvodu časový úsek v danej situácii od podania odvolania (keď začína odvolacie konanie), resp. od dôjdenia spisu odvolaciemu súdu (keď začína konanie na odvolacom súde) do konečného rozhodnutia súdu druhej inštancie označiť ako „nečinnosť“ (m. m. I. ÚS 35/2021, I. ÚS 64/2022). Je nutné prihliadnúť na časový rámeč, ktorý je potrebný na oboznámenie sa s obsahom súdneho spisu, procesným postupom súdu prvej inštancie, dôvodmi odvolania a vyjadreniami strán sporu. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že skutočnosť, že súd nevykonáva žiadne úkony, nemusí nevyhnutne znamenať, že nekoná a vecou sa nezaobera (pozri aj III. ÚS 106/2018). V konkrétnom prípade sťažovateľa krajský súd po pridelení veci (6. mája 2020) túto prejednal v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania [§ 379 a § 380 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] a meritórne vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 14 Co 58/2020-527 z 28. marca 2023. Následne bol súdny spis 5. apríla 2023 vrátený okresnému súdu na realizáciu doručenia rozsudku (§ 395 CSP), čím krajský súd vykonal v rámci svojej dispozície všetky úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. Ústavný súd vyhodnotil postup krajského súdu v tejto časti napadnutého konania, t. j. po verejnom vyhlásení rozsudku, za absolútne plynulý. Na strane druhej je nutné konštatovať, že napadnuté konanie od predloženia súdneho spisu krajskému súdu 6. mája 2020 do konečného rozhodnutia trvalo takmer 3 roky, čo už nie je z časového hľadiska akceptovateľné.

12. Obranu krajského súdu týkajúcu sa nemožnosti vybaviť vec sťažovateľa neodkladne po jej predložení s poukazom na množstvo nevybavených vecí v senáte 14Co ústavný súd nemôže akceptovať, a to ani s ohľadom na problémy v senáte 14Co, ktoré sú mu známe z jeho vlastnej rozhodovacej činnosti (napr. z konania sp. zn. I. ÚS 586/2022). Ústavný súd už opakovane vyslovil, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021), ale ich eliminovanie.

13. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie bolo poznačené zbytočnými prietahmi, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu bolo o podanom odvolaní sťažovateľa rozhodnuté a súdny spis bol mimo dispozície krajského súdu (k tomu bližšie bod 11 odôvodnenia tohto nálezu), ústavný súd už neformuloval príkaz všeobecnému súdu konať v zmysle predloženého petitu a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

14. Na margo sťažovateľovho tvrdenia, že konanie na odvolacom súde trvalo spolu 11 rokov, ústavný súd pripomína, že jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti

podľa čl. 127 ústavy je, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcej zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého ústavná sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. III. ÚS 355/2012, I. ÚS 390/2019, II. ÚS 291/2020, (IV. ÚS 517/2021, I. ÚS 199/2023). Predmetné právne názory ústavného súdu sú akceptované aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (Obluk proti Slovenskej republike, rozsudok z 20. 6. 2006, č. 69484/01, body 61 až 65; Mazurek proti Slovenskej republike, rozsudok z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

15. Z uvedených dôvodov, ako aj s ohľadom na § 45 zákona o ústavnom súde a z neho vyplývajúcu viazanosť ústavného súdu rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak, ktorá sa prejavuje vo viazanosti najmä sťažnostným petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany, ústavný súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil iba zatiaľ ostatné odvolacie konanie, teda konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn 14 Co 58/2020.

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť krajského súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, charakter odvolacieho konania, ako aj moment podania ústavnej sťažnosti sťažovateľa (krátko pred konečným rozhodnutím súdu druhej inštancie), majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy považoval za primerané finančné zadosťučinenie sumu 1 000 eur a vo zvyšnej tejto časti sťažnostného návrhu nevyhovel (body 2 a 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania pred ústavným súdom ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022).

17.1. Sťažovateľ v časti návrhu na priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom avizoval, že sumu trov vyčíslil v prípade, že ústavný súd prijme jeho ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie (bod IV záverečného návrhu ústavnej sťažnosti), čo však nesplnil. I keď vyčíslenie požadovanej náhrady

trov nie je povinné, ústavný súd rozhodol v tomto prípade náhradu trov konania sťažovateľovi nepriznať (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 20. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu